

законодавства обмежується територією Республіки Беларусь. Общие правила о недопустимости выдачи своего гражданина иностранному государству и об обеспечении его защиты и покровительства, действующие в международном праве, являются унифицированными и закреплены в странах как ближнего, так и дальнего зарубежья. При этом в случае наличия у гражданина Республики Беларусь гражданства иного государства наличие таких отношений наблюдается как с государством первого, так и с государством второго гражданства.

Полагаем, что отсутствие законодательного ограничения на приобретение и наличие второго гражданства при прохождении сотрудниками службы в ОВД противоречит целям деятельности и принципам организации военизированной государственной службы.

В этой связи представляется необходимым нормативное правовое закрепление в Положении о прохождении службы в ОВД Республики Беларусь требования к кандидатам на службу в ОВД, состоящего в отсутствии у него на момент поступления на службу в ОВД гражданства иного государства. Сообразно изложенному в числе оснований расторжения контракта о службе в ОВД и увольнения сотрудника ОВД следовало бы закрепить факт приобретения и наличия гражданства (подданства) иностранного государства. Внесению обозначенных изменений должно предшествовать изложение ст. 11 Закона «О гражданстве Республики Беларусь» в новой редакции посредством закрепления в ней соответствующей возможности ограничения законодательными актами принципа непризнания за гражданином Республики Беларусь принадлежности к гражданству иностранного государства.

Дуйловський Олександр Вікторович,
підполковник юстиції, ад'юнкт кафедри
кримінально-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЗАГАЛЬНОСОЦІАЛЬНІ ЗАХОДИ ПРОФІЛАКТИКИ ЗЛОЧИНІВ СЕРЕД ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ (ВНУТРІШНІХ ВІЙСЬК) МВС УКРАЇНИ

При вибудовуванні системи профілактики порушень військової та службової дисципліни, військових статутів та запобігання злочинам серед військовослужбовців Національної гвардії МВС України, на наш погляд, необхідно враховувати певні особливості, що характеризують злочини, вчинювані військовослужбовцями та саму особу військовослужбовця, який їх вчиняє. Вітчизняні та зарубіжні кримінологи називають такі особливості злочинних

проявів серед військовослужбовців: 1) особа злочинця-військовослужбовця, який суттєво відрізняється від особи звичайного злочинця; 2) специфічний механізм злочинної поведінки у сфері військової служби; 3) особлива сфера вчинення злочину, обмежена рамками військової служби, покладених на військовослужбовців військових обов'язків, чітка регламентація усієї діяльності військовослужбовця військовим законодавством; 4) мотивація військовослужбовців-злочинців спрямована на задоволення найбільш простих та примітивних потреб і бажань; 5) обмеженість у можливостях пересування та часу військовослужбовців-злочинців, які практично постійно перебувають у полі зору та уваги військового начальства; 6) тривалий час знаходження військовослужбовців серед інших військовослужбовців, тобто осіб однієї статі, в незмінній соціальній групі; 7) обмеженість кола злочинних діянь, що можуть бути вчинені військовослужбовцями в умовах проходження військової служби, та спеціальні правила їх кваліфікації (злочини проти встановленого порядку несення військової служби); 8) найнижчий рівень латентності злочинів, вчинюваних військовослужбовцями, у порівнянні з іншими сферами діяльності суспільства.

Проведене нами вивчення матеріалів судової практики, матеріалів службових розслідувань стосовно військовослужбовців Національної гвардії (внутрішніх військ) МВС України за 2008–2015 роки показало, що усі попереджувальні заходи проводилися силами військових командирів та начальників. Переважна більшість цих заходів спрямована саме на профілактику та попередження насильницьких злочинів щодо інших військовослужбовців, корисливих злочинів та необережного заподіяння шкоди життю та здоров'ю інших військовослужбовців. Вчинення інших злочинів з боку військовослужбовців внутрішніх військ не зафіксовано. З квітня 2014 року внутрішні війська проходять етап їх реформування у Національну гвардію МВС України [1]. Однак судової практики стосовно військовослужбовців Національної гвардії нами не вивчалось внаслідок її фактичної відсутності за нетривалий час існування. Таким чином, здійснені узагальнення стосуються лише військовослужбовців внутрішніх військ.

Отже, профілактика та попередження насильницьких проявів серед військовослужбовців характеризуються певною специфікою, в першу чергу сфери їх вчинення та особи злочинця (суб'єкта військового злочину). Загальними профілактичними заходами ми вважаємо такі, що здійснюються на початковому етапі прийняття на військову службу. Цей етап може включати дві складові: 1) стадію призову на строкову та контрактну військову службу і 2) стадію прийому на навчання до військового інституту (академії) в якості курсанта. На даному етапі профілактичні заходи повинні включати такі види: 1) медичне обстеження стану здоров'я кандидата на навчання, що повинно бути ретельним і повним. Під час такого обстеження можуть бути виявлені не лише фізичні вади, що роблять особу непридатною до військової служби, яка є досить складною та важкою з точки зору фізичного навантаження, а й психі-

чні та психологічні, що можуть призвести у подальшому при фізичних навантаженнях до психологічних зривів, стресового чи депресивного стану, до неконтрольованого сплеску агресії, гніву, злоби на військових командирів та начальників; 2) формування особової справи кандидата на навчання до вищого військового навчального закладу майбутнього військовослужбовця або кандидата на контрактну військову службу у військових комісаріатах за місцем проживання призовника або в кадрових підрозділах військових частин внутрішніх військ; 3) психологічний відбір та ретельне психологічне обстеження у психологічних центрах при поліклініках регіональних управлінь Національної поліції.

Для виконання даного обсягу профілактичних заходів необхідно сумлінно підходити до формування особової справи у військкоматі та кадрових підрозділах військових частин. В особовій справі кандидата на навчання чи службу (строкову або контрактну) повинна міститися уся інформація про його родину. Перш за все це інформація про його особисте сімейне становище, сім'ю, в якій виховувався кандидат, наявність або відсутність одного із батьків, причини такої відсутності, матеріальне становище сім'ї, наявність інших дітей чи членів сім'ї, які перебувають на утриманні кандидата або його батьків. Як свідчить вивчення судової практики, серед військовослужбовців, які вчинили злочини, не було осіб, які виховувалися в неповних сім'ях. Як правило, при прийнятті на службу до внутрішніх військ або на навчання до вищих військових навчальних закладів військкомати та кадрові апарати військових частин відмовляють кандидатам, які виховувалися у неповних сім'ях. Також при оформленні особової справи необхідно з'ясувати освітній і культурний рівень кожного кандидата, його спортивну підготовленість, наявність спортивних досягнень з силових видів спорту (боротьби, боксу, легкої та важкої атлетики тощо), оскільки дані навички будуть корисними для майбутнього військовослужбовця внутрішніх військ (Національної гвардії). Крім того, обов'язково необхідно встановлювати зв'язки кандидата з різними неформальними політичними, молодіжними групами, об'єднаннями. Кандидати, які перебували в таких об'єднаннях, можуть при прийомі їх на службу або навчання створювати навколо себе деструктивні відносини, виступати ініціаторами міжособових конфліктів тощо. Якщо ж такі групи та об'єднання мали ще й кримінальне забарвлення, то імовірність вчинення злочину чи правопорушення, пов'язаного з порядком несення військової служби, стає високою. Звичайно, що такі особи не повинні потрапляти на службу до внутрішніх військ (Національної гвардії) МВС України, оскільки це правоохоронна структура, на яку покладаються функції попередження злочинів та правопорушень з боку інших осіб (пересічних громадян, працівників об'єктів, що охороняються військовослужбовцями внутрішніх військ, конвойованих ув'язнених тощо). Сам факт притягнення кандидатів на навчання чи службу до кримінальної відповідальності, звільнення від неї у зв'язку з обставинами, вказаними у Кримінальному кодексі України (ст. ст. 44–49) [2, с. 20–22], при-

тягнення до адміністративної відповідальності за антисупільні вчинки, – усе це робить неможливим прийом на військову службу до внутрішніх військ (Національної гвардії). Можливо, для інших видів військових формувань такий суворий підхід і не потрібен. Але військовослужбовці внутрішніх військ несуть військову службу у специфічних умовах, отримують для цього спеціальні засоби та вогнепальну зброю, і тому кожен військовий командир та начальник повинен бути глибоко переконаним у тому, що підпорядкований йому військовослужбовець не буде застосовувати спецзасоби та зброю проти мирних громадян, навіть і при порушенні з їх боку громадського порядку, коли це не дозволяється чинним законодавством, зокрема, військовими статутами та Законом України «Про Національну поліцію» (до листопада 2015 року – «Про міліцію») [3]. Таким чином, рівень злочинності, пов'язаної з безпосереднім несенням військової служби, перебуває у взаємозв'язку з попереднім способом життя кандидата на службу чи навчання, з його потребнісно-мотиваційною сферою, світоглядом та переконаннями.

---

1. Про Національну гвардію України : Закон України від 13.03.2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : rada.gov.ua

2. Кримінальний кодекс України (зі змінами та доповненнями станом на 1 вересня 2014 року). – Х., 2014.

3. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : rada.gov.ua; Про міліцію : Закон України від 20.12.1990 р. (зі змінами та доп. станом на 01.09.2014 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : rada.gov.ua.

Рашевський Сергій Павлович,
майор поліції, ад'юнкт кафедри
кримінального права та кримінології
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ УКРАЇНИ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ

У межах міжнародної співпраці України здійснюється діяльність державних органів за різними напрямками. Найбільш актуальним та важливим для сучасного світу залишається забезпечення безпеки держави та протидія організованій злочинності в різних її формах та проявах. Зазначеному напрямку діяльності правоохоронних структур України приділяється багато уваги останнім часом. У межах Співдружності Незалежних Держав, до складу якої наша країна входить з 1991 року, так само здійснюється співпраця. На цей час міждержавна співпраця та взаємодія у цій сфері є найбільш запитуваною.

З метою ефективною та узгодженою протидією новим викликам та загрозам СНД було прийнято нові цільові концепції та міждержавні програми спіль-